

Δομικά στοιχεία

Είδος: Επιστολή. Το κείμενο αποτελεί επιλεγμένο απόσπασμα **ημερολογίου**. Αυτό συνιστά λογοτεχνικό είδος όπου καταγράφονται καθημερινά προσωπικές σημειώσεις.

Τόπος: μια κατοικία στο Άμστερνταμ της Ολλανδίας – αν και δε δηλώνεται ρητά

Χρόνος: Σάββατο 7 Νοεμβρίου 1942 (Β΄ παγκόσμιος πόλεμος, εποχή ναζισμού)

Πρόσωπα: Άννα (δεκατριάχρονη γερμανοεβραία), μητέρα, πατέρας, Μαργκότ (αδελφή Άννας), Κίτυ (φανταστική φίλη)

Θέμα: Τα προβλήματα επικοινωνίας και τα αισθήματα αποξένωσης και μοναξιάς μιας εφήβου μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον.

Το παράπονο (εξομολόγηση) της Άννας ότι οι γονείς της δεν αναγνωρίζουν την αξία της και δείχνουν απέναντί της ανάλογη συμπεριφορά (ένας ασήμαντος καβγάς με την αδελφή της, στον οποίο επεμβαίνουν οι γονείς τους μεροληπτώντας υπέρ της αδελφής της).

Στη μεταβατική περίοδο της εφηβείας (μετάβαση από την παιδικότητα στη νεανικότητα), μια εποχή εσωτερικών αλλαγών και βιολογικών εξελίξεων, ο έφηβος διαμορφώνει νέες ανάγκες και αξιώνει να γίνει σεβαστή η προσωπικότητά του. Νιώθει αυξημένη ανασφάλεια και χρειάζεται ψυχολογική κάλυψη. Η ανάπτυξη της κρίσης του τον φέρνει σε σύγκρουση με το οικογενειακό περιβάλλον, που έχει δικούς του κανόνες. Έτσι, δε βρίσκει αποδοχή και αναγνώριση και η ψυχολογία του κυριαρχείται από τάσεις φυγής, αίσθηση αποξένωσης και μοναξιάς.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

- **Κατάρρευση του γονεϊκού προτύπου:** οι γονείς δεν είναι συνεπείς προς τον ιδεώδη ρόλο τους (διάψευση, απογοήτευση)
- **Ψυχολογία ανταγωνισμού και σύγκρουσης:** διεκδίκηση δικαιωμάτων και σεβασμού
- **Έλλειψη επικοινωνίας και κατανόησης:** χάσμα αντιλήψεων και αναγκών
- **Αίσθηση απαξίωσης και περιθωριοποίησης:** κλονισμός της αυτοπεποίθησης και συναισθηματικό κενό (“δεν αξίζω τίποτα”, “έμένα κανείς δε μ’αγαπά”)
- **Αποξένωση και μοναξιά:** εσωστρέφεια

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Άννα: η Άννα είναι ένα ευαίσθητο κορίτσι στην εφηβεία, με ξεχωριστές αρετές, συναισθηματικές διακυμάνσεις, γενναίο φρόνημα, αλλά και κλασική παιδική συμπεριφορά και με τάσεις αυτοηρωποίησης και θυματοποίησης. Βιώνει κρίση ταυτότητας. Προσπαθεί να μονοπωλήσει τη στοργή και την αφοσίωση των άλλων: στην ανώριμη ψυχολογία της συνυπάρχουν η ανάγκη συναισθηματικής πληρότητας και η εγωιστική απαίτηση. Αγωνίζεται να προβάλλει και να καταξιώσει το εγώ της. Ως φυσιολογικό κορίτσι εξιδανικεύει τον πατέρα και ανταγωνίζεται τη μητέρα. Την αδελφή της την αποδέχεται, αλλά δεν την αγαπά ούτε την εκτιμά.

Πατέρας : εμφανίζεται αδύναμος να αντιληφθεί τους συναισθηματικούς κλονισμούς της Άννας. Με τις έντονες εκδηλώσεις τρυφερότητας προς τη Μαργκότ δε φαίνεται πρόθυμος να στηρίξει συναισθηματικά την Άννα.

Μητέρα: έχει στενή σχέση με τη μια κόρη. Απορρίπτει και περιφρονεί την άλλη. Περιγράφεται ως αδιάφορη, σκληρή, επιθετική και άστοργη, ριζικά δηλ. αντίθετη προς το πρότυπο της “ιδανικής μητέρας”. Στο πρόσωπο της Άννας βλέπει μια ιδιότροπη εγωίστρια που τα θέλει όλα δικά της.

Μαργκότ: είναι όμορφη, εύθυμη, ευγενική, παιχνιδιάρικη, έξυπνη άρα ευχάριστη στους γονείς, αλλά και με επιδέξια κουτοπονηριά, ώστε να γίνεται αρεστή στους άλλους.

Κίτυ: πρόκειται για ένα πλάσμα της εφηβικής φαντασίας της Άννας. Παρουσιάζεται ως υπομονετική, εχέμυθη, επιεικής, με κατανόηση και σεβασμό. Αναπαριστά το μητρικό ιδεώδες της Άννας, που θεμελιώνεται στην αγάπη, την επικοινωνία και τη συντροφικότητα. Δεν είναι μια υπερεξουσία, αλλά ένα “φιλαράκι”, που ακούει, καταλαβαίνει και συννενοείται.

Η Άννα καταφεύγει στη φανταστική φίλη του ημερολογίου για να εξωτερικεύσει τις σκέψεις της για τη σχέση της με την αδελφή της, τη μητέρα και τον πατέρα της. Διαπιστώνει ότι δεν την κατανοούν και δεν αναγνωρίζουν την αξία της. Βρίσκει διέξοδο στη μοναξιά της και ανακουφίζει την ψυχή της γράφοντάς τις σκέψεις της στο ημερολόγιό της.

Η Άννα δεν έχει καλή σχέση με τη μητέρα της. Δεν μπορεί να ανεχτεί τον τρόπο που της φέρεται η μητέρα της. Θεωρεί ότι η μητέρα της ταιριάζει πιο πολύ στο χαρακτήρα με τη Μαργκότ, την οποία υποστηρίζει και προστατεύει, ενώ δεν δείχνει καθόλου κατανόηση για εκείνη. Ομολογεί ότι έχει τόσα πολλά ελαττώματα, ώστε δεν αποτελεί γι’ αυτήν το κατάλληλο πρότυπο μητέρας. Θα ήθελε να είχε την αγάπη, τη στοργή, τη στήριξη και την ενθάρρυνσή της, αλλά αυτή δεν το καταλαβαίνει. Η έλλειψη επικοινωνίας της δημιουργεί ένα μεγάλο κενό.

Η Άννα υπεραγαπά τον πατέρα της, είναι το ιδανικό της και του έχει φοβερή αδυναμία. Λυπάται και ζηλεύει όταν εκείνος παίρνει το μέρος της Μαργκότ ή όταν τη γεμίζει επαίνους. Αποτελεί για αυτήν τη μοναδική παρηγοριά και καταφύγιο, αλλά δεν είναι ικανοποιημένη από τη στάση του, διότι πιστεύει ότι δεν τη βοηθάει όσο θα έπρεπε και δεν τη παίρνει στα σοβαρά.

Η Άννα πιστεύει ότι οι γονείς δεν πρέπει να κάνουν διακρίσεις στα παιδιά τους, αλλά να είναι δίκαιοι απέναντί τους και κάποιες φορές να τα αφήνουν να λύνουν μόνα τις διαφορές τους. Πρέπει να τα στηρίζουν στα προβλήματά τους, να τους δείχνουν αγάπη και στοργή και να αποτελούν θετικά πρότυπα για αυτούς.

Συναίσθημα Άννας την ώρα που γράφει το ημερολόγιό της:

- Παράπονο, πικρία για τη συμπεριφορά των γονιών της
- Λύπη, αγανάκτηση διότι πιστεύει ότι οι γονείς της την αδίκησαν παίρνοντας το μέρος της αδελφής της
- Ζήλια για την αδελφή της, λόγω της προτίμησης των γονιών της για εκείνη
- Αντιπάθεια για τη μητέρα της, επειδή τη θεωρεί σκληρή απέναντί της
- Αγάπη ανάμεικτη με πόνο για τον πατέρα της
- Μοναξιά και απομόνωση, εξαιτίας της έλλειψης επικοινωνίας με τους γονείς της

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Το Ημερολόγιο της Άννας Φρανκ είναι διάσημο για τη μαρτυρία που παρέχει σχετικά με τα δεινά μιας οικογένειας Εβραίων στα χρόνια του ναζισμού. Με βάση το συγκεκριμένο απόσπασμα, τι φαίνεται να «βασανίζει» την Άννα περισσότερο;

2. Να σκιαγραφήσετε τις σχέσεις στην οικογένεια της Άννας, σύμφωνα με το ημερολόγιό της. Με ποιον αισθάνεται μεγαλύτερο δέσιμο (ή αδυναμία), και γιατί;

3. Σε ποιους λόγους αποδίδει η Άννα την κακή σχέση με τη μητέρα της; Πώς θα ήθελε να είναι η σχέση της μαζί της;

4. Τι αντιπροσωπεύει για την Άννα ο πατέρας της; Υπογραμμίστε χαρακτηριστικές φράσεις της στο απόσπασμα.

5. Ποια είναι η σχέση της Άννας με την αδελφή της, τη Μαργκότ;

6. Τι εικόνα έχουν για την Άννα οι δικοί της, σύμφωνα με τα λεγόμενά της στο απόσπασμα; Ανταποκρίνεται αυτή στην εικόνα του εαυτού της όπως προβάλλεται στην ημερολογιακή της εξομολόγηση;

7. Να σχολιάσετε τον χαρακτήρα και τα συναισθήματα της Άννας απ' όσα γράφει στο ημερολόγιό της. Της δίνετε δίκιο; Θεωρείτε υπερβολική την αντίδρασή της; Τι σας λέει η δική σας εμπειρία;

8. Κατά πόσο, πιστεύετε, οι δεδομένες ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες της οικογένειας επηρεάζουν τη σχέση της Άννας με τους δικούς της;

9. Η Άννα Φρανκ καταφεύγει στο γράψιμο και στο διάβασμα. Ποια ψυχολογική ανάγκη την ωθεί; Ποιο είναι το δικό σας καταφύγιο στις δύσκολες στιγμές;

10. Για ποιους λόγους νομίζετε ότι πολλοί άνθρωποι και ειδικά τα παιδιά/οι έφηβοι κρατούν ημερολόγιο; Εσείς κρατάτε ημερολόγιο; Σχολιάστε σε γενικές γραμμές τι καταγράφετε σ' αυτό.
